

Uusi alku 2

Jeesuksen kaste

Jeesus tuli Nasaretista Jordanille

Ja niinä päivinä Jeesus tuli Galilean Nasaretista, ja Johannes kastoi hänet Jordanissa.
(Mark 1:9)

Markus ei esittele Jeesusta tarkemmin, vaan olettaa, että lukijakunta, pakanakristillinen seurakunta tietää perusasiat Jeesuksesta.

Tämähän sopii meille. Meikin tiedämme jo jotain Jeesuksesta. Mutta Markuksen alkuperäisen yleisön tavoin meidänkin on saatava kuulla lisää siitä, kuka tämä Jumalan Poika on ja mitä hän merkitsee meille.

Jeesus tuli Galilean Nasaretista. Nasaret oli niin pieni paikka, että sitä ei muista tuonaikaisista lähteistä tunneta lainkaan. Vasta Jeesus teki sen tunnetuksi.

Galilea oli monikulttuurinen maa, jonka kautta kulkivat suuret kauppatiet ja jossa eri kulttuurit ja kielet joutuivat rauhanomaiseen rinnakkaiseloon toistensa kanssa.

Tämäkin sopii meille. Yhtenäiskulttuurin ja koti-uskonto-isänmaa –Suomen aika on lopullisesti ohi. Ehkä se voi edesauttaa sitä, että Jeesuksen salaisuus avautuu meillekin uudella tavalla, kun sen ei enää tarvitse olla pönkittämässä jotain sille vierasta ihannetta, Kustaa Vaasasta alkanutta valtiokirkkojärjestelmää, jossa siviiliuskonnollisuus sanoittaa kansalle sen, mitä ihmisenä oleminen merkitsee.

Jeesus meni syntisten kasteelle

On hyvin ihmeellistä, että Jeesus meni Johanneksen kasteelle. Se tuntuu oikeastaan nöyryyttävältä, noin historiallisesti ajatellen. Varmastikin kristinuskon alkuaikoina Johannes Kastajan opetuslapset, jotka muodostivat alkukirkon kanssa kilpailevan lahkon, varmasti he puolustivat Johanneksen paremmuutta Jeesukseen nähden sillä, että Jeesus oli käynyt Johanneksen kastettavana ja näin ollut ikään kuin hänen oppilaansa. Eihän oppilas ole opettajaansa suurempi.

Kristityt eivät suinkaan kieltäneet sitä, että Jeesus tosiaan käsi Johanneksen kastettavana. Mutta vieläkin hankalammaksi asian teki se, että Johanneksen kaste oli *syntisten kaste*, *parannuksen tekijöiden kaste*. Kun Jeesus tuli Johanneksen kasteelle, eikö hän silloin tunnustautunut syntiseksi, kastetta tarvitsevaksi, Johannesta syntisemmäksi parannuksen tekijäksi. Kuinka hän silloin voisi olla Jumalan Poika ja uuden liiton perustaja?

Meillehän on aina opetettu, että Jeesus eli täyden ihmisen elämän, kuitenkin vailla syntiä. Miksi hän siis tuli kasteelle?

Vastaus on, että hän otti jo elämänsä aikana päälleen meidän syntimme. Hän kantoi ihmiskunnan syntitaakkaa, ja siksi hänen oli tultava syntisten kasteelle pyytämään anteeksiantamusta.

Apostoli Paavali kirjoittaa tästä:

Sen, joka ei synnistä tiennyt, hän meidän tähtemme teki synniksi, että me hänessä tulisimme Jumalan vanhurskaudeksi. (2 Kor 5:21)

Markuksen tavasta käyttää sanaa ”heti”

Kun Jeesus nousi Jordanista, syntisten kasteesta, tapahtui kuitenkin heti jotain ihmeellistä:

Ja heti, vedestä noustessaan, hän näki taivasten aukeavan ja Hengen niin kuin kyyhkysen laskeutuvan häneen. Ja taivaista tuli ääni: "Sinä olet minun rakas Poikani; sinuun minä olen mielistynyt". (Mark 1:10-11)

Markus sanoo, että taivaat aukenivat ”heti” (*eythys*) Tällainen outo ”heti” sanan käyttö on Markukselle tyypillistä. Ilmeisesti hän pyrkii sillä jouduttamaan tapahtumien kulkua kohti suurta ratkaisua, Jeesuksen tekemää pelastustekoa.

Tässä elämässä me joudumme useimmiten niin kauan odottamaan Jumalan pelastavaa toimintaa! Vanhasta testamentista ja Alusta alkaen -ohjelmasta muistamme, kuinka kauan Abraham ja Saara joutuivat odottamaan Jumalan lupaaman poikalapsen syntymää: tosi kauan. Samaten Jaakobin elämä oli yhtä odottamista. Joosef -parka joutui vankilassa odottamaan kaksi vuotta, että faraon ylimmäinen juomanlaskija muistaisi mainita hänestä faraolle.

Näin meidän elämässämme usein on: se on yhtä Jumalan odottamista, jossa tarvitaan körttiläistä mielenlaatua.

Mutta Jeesuksen aikana pelastushistoria tihentyi, niin Markus vaikuttaa sanovan. *Heti*, kun Jeesus oli mennyt syntisten kasteelle, *heti* hän ja muutkin saivat kokea myös Jumalan ”oikean käden” toiminnan.

Jeesuksen jälkeenkin Jumalan lasten elämä on usein kärsivällistä Jumalan odottamista. Mutta toisaalta Jeesuksessa on tullut myös ”heti”. Messiasta ei enää tarvitse odottaa. Voi heti ottaa hänet vastaan. Hän kutsuu meitä ”heti” lähteä seuraamaan häntä ja siihen hän velvoittaaakin omiaan, niin kuin vaikkapa Pietaria, Andreasta ja Johannesta (ks. Mark. 1:17–20; v. 1938 käännöksen ”kohta” on parempi kääntää ”heti” (*eythys*)).

Taivaat repesivät, peite poistui

Taivaat aukenivat, tai oikeastaan ”repesivät” (*skizomenous*) Tämä tarkoittaa sitä, että Jeesuksen olemus paljastui. Yleensä se oli salattu, mitä Markus jatkossa yhtenäin painottaa. Mutta kasteen hetkellä Jumala itse avasi tuon salaisuuden.

En tiedä, miltä taivasten aukeneminen näytti. Olennaista on se, että siinä Israelin Jumala, kaiken Luoja, tunnusti julkisesti Jeesuksen Pojaksi.

Tuon aikaisen käsityksen mukaan Vanhan testamentin profeettojen kuoltua Jumalan kansalla ei enää ollut välitöntä kosketusta Jumalaan. Jumalan taivas oli ikään kuin suljettu ja yhteyttä Jumalaan piti etsiä noudattamalla Jumalan Raamattuun kirjoituttamaa lakia.

Jeesuksen kaste tarkoitti sitä, että yhteys taivaaseen oli jälleen avattu. Yhteyden sulkeva esirippu repeytyi niin kuin temppelein esirippu (Mark 15:38), joka peitti pääsyn kaikkein pyhimpään. Sekin repeytyi (*eskisthee*; sama verbi) Jeesuksen kuoleman hetkellä.

Tämä taivaan ja maan yhteyden palaaminen on hyvin tärkeä Uuden testamentin teema. Paavali kirjoittaa siitä näin:

Hän on ilmaissut meille tahtonsa salaisuuden, sen Kristusta koskevan suunnitelman, jonka hän oli nähnyt hyväksi tehdä ja joka oli määrääjän kuluessa toteutuva: hän oli yhdistävä yhdeksi kaiken, mitä on taivaissa ja maan päällä. (Ef. 1:9–10)

Jeesuksen kaste oli merkittävä etappi tuon suunnitelman toteutumisessa. Siinä Jumala tunnusti Nasaretin Jeesuksen Pojaksi. Toki siitä oli jotain tietoa jo aiemmin, Marialla ja Joosefilla (Luuk. 1:28–35; Matt 1:20–21), Betlehemin kedon paimenilla (Luuk 2:8–14), vanhalla Simeonilla (Luuk 2:25–32).

Adoptionismia?

Varhaisimman kristinuskon piirissä oli ryhmittymiä, jotka uskoivat, että Jeesus ei syntymästään lähtien ollut Jumalan Poika, vaan että Jumala adoptoi hänet Pojaksi kasteen hetkellä. Jo varhain nuo ryhmittymät todettiin harhaoppisiksi, sillä Jeesus oli Uuden testamentin mukaan ollut olemassa Jumalan Poikana jo ennen syntymäänsä ihmiseksi. Monet Raamatun selittäjät väittävät nykyisin, että Markuksen evankeliumin tämä kohtakin heijastelee tuollaista harhaoppista, ”adoptionistista” näkemystä Jeesuksesta.

Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Markukselle on selvää, että Jeesus on ikiaikainen pelastaja, ”Ihmisen Poika”, josta Danielin kirjan ennustus puhuu (Dan.7:13–14). Jeesuksen kaste ei siksi ole Markukselle adoptio Jumalan Pojaksi, vaan jo olemassa olevan salaisuuden paljastuminen.

Tosin se on vain väliaikainen paljastuminen, joka peittyi pian salaisuuden verhoon. Tämä selittää sen, miksi Markuksen evankeliumin mukaan Jeesuksen opetuslapset eivät ymmärtäneet hänestä oikein mitään.

Mutta meidän, Markuksen evankeliumin lukijoiden kannalta on tärkeää, että Jeesuksen salaisuutta raotetaan meille jo tässä vaiheessa teosta.. Markus tahtoo, että me tiedämme Jeesuksesta enemmän kuin hänen opetuslapsensa kertomuksen kuluessa tajuavat. Näin osaamme laittaa hänen messiassalaisuutensa oikeaan asemaan.

Taivaasta kuuluvien sanojen viittaukset Vanhaan testamenttiin

Vanhan testamentin tunteva tietää, että taivaasta kaikuva Jumalan puhe on Vanhan testamentin kielikuvia täynnä. Psalmien kirjassa on sanat:

Minä ilmoitan, mitä Herra on säätänyt. Hän lausui minulle: ”Sinä olet minun poikani, tänä päivänä minä sinut synnytin.” (Ps. 2:7)

Tässä on kyse Israelin kuninkaan valtaan nousemisen yhteydessä lauletuista psalmista. Markus tahtoo siis vihjata, että Jeesus on oikea Israelin kuningas, sen täyttymys, mistä Daavidin dynastian olisi pitänyt olla ennakoiva vertauskuva. (Mutta ei se ollut; useimmat kuninkaista olivat jumalattomia kansansa sortajia).

Toinen taivaasta kuuluneiden sanojen tausta on Jesajan kirjan luku 42. Siellä sanotaan ”Herran palvelijasta” näin:

Katso, minun palvelijani, jota minä tuen, minun valittuni, johon minun sieluni mielistyi. Minä olen pannut Henkeni häneen, hän levittää kansakuntiin oikeuden. Ei hän huuda eikä korota ääntään, ei anna sen kuulua kaduilla. Särjettyä ruokoa hän ei muserra ja suitevaista kynttilänsydäntä hän ei sammuta. (Jes 42:1–3)

Markus tahtoo siis sanoa, että Jeesus on se oikea ”Herran palvelija” (ebed Jahve), josta Israelin kansan olisi pitänyt olla ennakoiva vertauskuva (mutta ei se ollut). Hän on lempeä. Hän ei muserra eikä sammuta sinuakaan, vaikka uskosi liekki usein yskii ja savuaa sammumaisillaan.

Kolmas taivaasta kuuluneiden sanojen tausta on kertomus Iisakin uhraamisesta. Siinä Jumala sanoi Abrahamille:

Ota Iisak, ainokainen poikasi, jota rakastat, ja mene Moorian maahan ja uhraa hänet siellä polttouhriksi vuorella, jonka minä sinulle sanon.” (1 Moos 22:2)

Markus tahtoo siis sanoa, että Jeesus on se varsinainen rakastettu poika, joka piti uhrata ja jonka ennakoivana vertauskuvana Iisak oli. Jeesus oli myös toteutuma siitä sarvistaan pensaikoon takertuneesta pääsistä, joka uhrattiin Iisakin puolesta. Isä Jumala on toteutuma Abrahamista, joka suostui antamaan rakastamansa, ainoan poikansa, Iisakin, uhriksi, ennakoivana vertauskuvana Jeesuksesta, oikeasta Isän rakastamasta Pojasta.

Jeesuksen päälle laskeutunut kyyhkynenkin on vertauskuva. Kun Vanha testamentti sanoo, että luomisen alussa Jumalan Henki liikkui vetten päällä, on se kuvattu sanalla, joka voi viitata kyyhkynen räpyttelyyn. Tuo kaiken luonut jumalallinen Henki oli nyt laskeutunut ihmiseksi syntyneen Jumalan Pojan päälle samassa vertauskuvassa, jossa hän räpytteli kaiken alussa tyhjiyden päällä.

Minulle tässä tulee mieleen eräs toinen kaunis vertauskuva. Kesällä suomalaisenkin maiseman täyttää usein kauas kuuluva kyyhkynen kujerrus. Se kertoo ainakin minulle siitä, että Jumalan Pyhä Henki täyttää kaiken ja pitää sen yllä ja antaa sille sen kauneuden. Tuo sama Henki laskeutui Jeesuksen ylle, merkiksi siitä, että hän oli Hengen kanssa luomisessa vaikuttanut Jumalan Sana (Logos), jonka vaikutuksesta kaikki on saanut syntynsä. (Joh 1; 1 Moos 1).